

95 PROCENTAI LIETUVOS GYVENTOJŲ GYVENA NUOSAVAME BŪSTE

2001 m. visuotinio surašymo metu buvo surašomi ne tik gyventojai, bet ir būstai bei pastatai, kuriuose buvo gyvenamųjų būstų. Tai leido parengti duomenis apie gyventojų apsirūpinimą būstais ir būstų kokybę.

PASTATAI

Apie pastatus buvo renkami tokie duomenys: pastato tipas (gyvenamasis ar negyvenamasis), pastatymo metai, išorinių sienų statybai naudotos medžiagos.

Buvo surašyta 511,3 tūkst. pastatų (1 lentelė), kuriuose buvo būstų, 503,4 tūkst. (98,4%) iš jų gyvenamieji ir 2,5 tūkst. (0,5%) negyvenamieji. 5,4 tūkst. (1,1 proc.) pastatų tipas nenurodytas. Mieste surašyta 163,6 tūkst. (32,0%), kaime – 347,7 tūkst. (68,0%) pastatų.

Ketvirtadalį surašytų pastatų sudaro namai, kurie pastatyti iki 1945 m. Daugiau nei pusė pastatų (66,0 proc.) šalyje pastatyti 1946–1990 metais, mieste – 67,6, kaime – 65,2 proc. 1991–2001 metais pastatyta 7,1 proc. namų, mieste – 12,0 proc., kaime – 4,8 proc.

1 lentelė. Pastatai pagal pastatymo metus¹

	Iš viso	Iki 1919	1919- 1945	1946- 1960	1961- 1970	1971- 1980	1981- 1990	1991- 2001
Tūkstančiais								
Visi pastatai	511,3	31,4	106,4	97,3	78,1	87,6	74,2	36,3
Mieste	163,6	7,3	26,2	36,2	25,7	25,1	23,5	19,6
Kaime	347,7	24,1	80,2	61,1	52,4	62,5	50,7	16,7
Procentais								
Visi pastatai	100	6,2	20,8	19,0	15,3	17,1	14,5	7,1
Mieste	100	4,4	16,0	22,2	15,7	15,3	14,4	12,0
Kaime	100	6,9	23,1	17,6	15,1	18,0	14,5	4,8

¹ Pastatai, kuriuose buvo bent vienas būstas.

Penktadalis (26,0%) visų didžiuosiuose miestuose surašytų pastatų pastatyti 1991–2001 metais. Šiuo laikotarpiu Vilniuje pastatyta 19,3 proc., Kaune – 11,0 proc., Klaipėdoje – 20,0 proc., Šiauliuose – 11,4 proc., Panevėžyje – 15,2 proc. visų surašytų pastatų.

Per paskutinius tris dešimtmečius iki surašymo daugiausia buvo statomi namai iš plytų, akmenų ir blokelių (2 lentelė). Paskutinį dešimtmetį daugiau kaip du trečdaliai pastatų buvo statomi iš minėtų medžiagų.

**2 lentelė. Pastatai pagal pastatymo metus ir medžiagas,
naudotas išorinių sienų statybai¹**

	Iš viso	Iki 1919	1919- 1945	1946- 1960	1961- 1970	1971- 1980	1981- 1990	1991- 2001
Tūkstančiais								
Visi pastatai	511,3	31,4	106,4	97,3	78,1	87,6	74,2	36,3
Plytos, akmenys, blokeliai	209,1	4,1	8,9	19,8	39,4	60,7	48,7	27,5
Mediena	233,8	25,2	90,9	67,7	27,6	13,6	5,3	3,5

	Iš viso	Iki 1919	1919-1945	1946-1960	1961-1970	1971-1980	1981-1990	1991-2001
Įvairios medžiagos	49,5	1,7	6,1	9,4	9,5	9,5	10,4	2,9
Kita medžiaga ²	18,9	0,4	0,5	0,4	1,6	3,8	9,8	2,4
Procentais								
Visi pastatai	100	6,2	20,8	19,0	15,3	17,1	14,5	7,1
Plytos, akmenys, blokėliai	100	2,0	4,2	9,5	18,8	29,0	23,3	13,2
Mediena	100	10,8	38,8	29,0	11,8	5,8	2,3	1,5
Įvairios medžiagos	100	3,4	12,3	19,0	19,4	19,2	20,9	5,8
Kita medžiaga ²	100	1,9	2,5	2,3	8,4	20,0	52,0	12,9

¹ Pastatai, kuriuose buvo bent vienas būstas.

² Stambiaploktės konstrukcijos, monolitinis betonas ir kt.

Surašymo duomenimis, Lietuvoje daugiausia (45,7%) medinių pastatų, iš jų 78,5 proc. yra kaime (3 lentelė). Mieste medinis kas trečias pastatas, kaime – du iš trijų pastatų.

3 lentelė. Pastatai pagal medžiagas, naudotas išorinių sienų statybai¹

	Iš viso	Mieste	Kaime
Tūkstančiais			
Visi pastatai	511,3	163,6	347,7
Plytos, akmenys, blokėliai	209,1	89,7	119,4
Mediena	233,8	50,2	183,6
Įvairios medžiagos	49,5	14,4	35,1
Kita medžiaga ²	18,9	9,3	9,6
Procentais			
Visi pastatai	100	100	100
Plytos, akmenys, blokėliai	40,9	54,8	34,3
Mediena	45,7	30,7	52,8
Įvairios medžiagos	9,7	8,8	10,1
Kita medžiaga ²	3,7	5,7	2,8

¹ Pastatai, kuriuose buvo bent vienas būstas.

² Stambiaploktės konstrukcijos, monolitinis betonas ir kt.

Beveik pusė visų šalies pastatų (47,8%), pastatytų iš stambiaploškčių konstrukcijų ir monolitinio betono, buvo didžiuosiuose miestuose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje). Daugiausia tokių pastatų buvo Klaipėdoje (13,6 % visų mieste esančių pastatų) ir Vilniuje (11,6%).

16,9 proc. Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio surašytų pastatų buvo iš plytų, akmenų, blokėlių. Tokie pastatai Klaipėdoje sudarė net 76,9 proc. visų mieste surašytų pastatų, Šiauliuose – 67,3 proc. Panevėžyje net 40,7 proc. visų namų buvo mediniai.

BŪSTAI

Apie būstus buvo renkami tokie duomenys: būsto tipas, nuosavybės forma, naudingasis plotas, kambarių skaičius, apsirūpinimas patogumais, šildymo būdas, būsto panaudojimas (jame gyvenama nuolat, naudojamas sezono metu arba kaip antrasis būstas, negyvenamas).

Surašymo metu užfiksuota 1293,0 tūkst. būstų (4 lentelė). Tradicinių būstų (individualus namas, dalis individualaus namo, butas) buvo surašyta 1275,0 tūkst. (98,6%), bendro naudojimo gyvenamųjų būstų (bendrabutis, viešbutis) – 17,4 tūkst. (1,4%). Netradicinių būstų (vagonėlis, nepritaikytas gyventi ištaisus metus sodo namas, kitoks statinys ar pan.) buvo 554 (0,04%).

Surašymo duomenimis, butai sudarė 61,2 proc. visų būstų. Kas trečias būstas – individualus namas. Mieste vyravo butai daugiabučiuose namuose (81,4%), kaime – individualūs namai (74,5%).

4 lentelė. Būstai mieste ir kaime

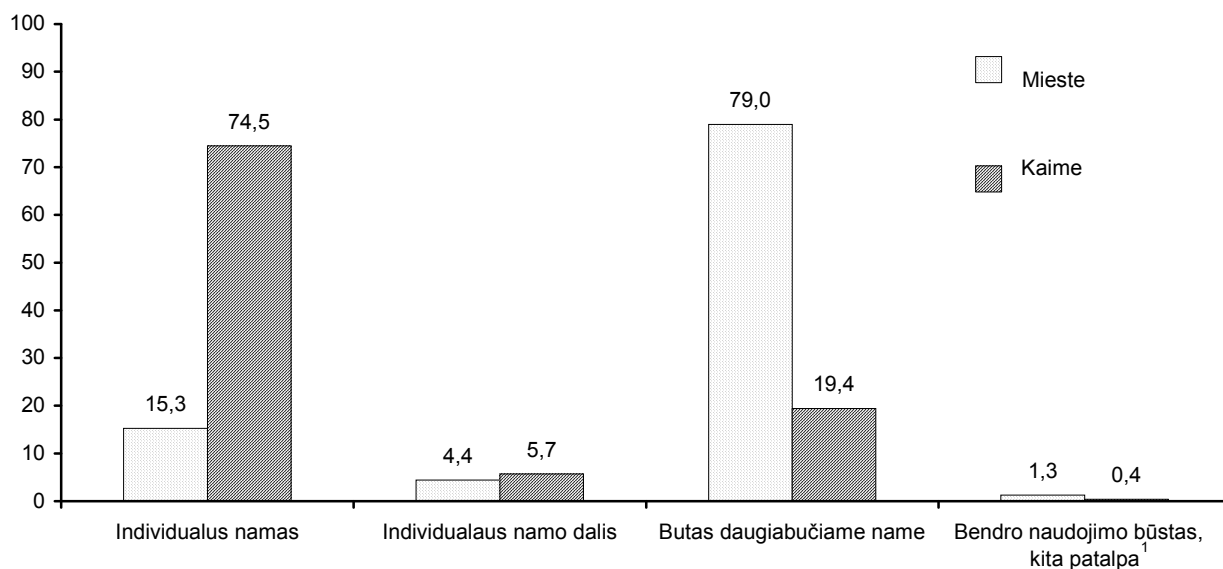
	Iš viso	Individualus namas	Individualaus namo dalis	Butas daugiabučiame name	Bendrabutis	Viešbutis	Kita patalpa ¹
	Tūkstančiais						
Visi būstai	1293,0	422,5	61,1	791,4	17,3	0,1	0,6
Mieste	874,5	110,7	36,7	711,5	15,3	0,1	0,2
Kaime	418,5	311,8	24,4	79,9	2,0	0,0	0,4
	Procentais						
Visi būstai	100	32,7	4,7	61,2	1,4	0,0	0,0
Mieste	100	12,7	4,2	81,4	1,7	0,0	0,0
Kaime	100	74,5	5,8	19,1	0,5	0,0	0,1

¹ Vagonėlis, sodo namas, nepritaikytas gyventi ištisis metus, ir kitoks statinys.

Tradiciniuose būstuose gyveno 3368,1 tūkst. (99,0%) gyventojų, bendro naudojimo gyvenamuosiuose būstuose – 33,6 tūkst. (1,0%). Netradiciniuose būstuose gyveno kiek daugiau negu vienas tūkstantis žmonių.

Beveik kas antras šalies gyventojas gyvena bute, kas trečias – individualiame name. Mieste – 1797,8 tūkst. (79,0%) gyventojų gyvena daugiabučių namų butuose, 347,6 tūkst. (15,3%) – individualiuose namuose, kaime 840,5 tūkst. (74,5%) – individualiuose namuose, 218,3 tūkst. (19,4%) – butuose.

1 diagrama. Gyventojų skaičius būstuose (procentais)

¹ Bendrabutis, viešbutis, vagonėlis, sodo namas, nepritaikytas gyventi ištisis metus, kitoks statinys.

Patys būdingiausi šalyje yra dviejų (38,2%) ir trijų (29,4%) kambarių būstai, juose gyvena 66,5 proc. gyventojų. Dažniausiai pasitaikantis būsto naudingasis plotas 50 – 99 kv. m, vieno kambario – 30–49 kv. m, dviejų kambarių – 30–49 kv. m, trijų kambarių – 50–99 kv. m.

Vidutiniškai vienam gyventojui teko 22,6 kv. m naudingojo ploto, mieste – 21,2, kaime – 25,4. Daugiausia naudingojo ploto vidutiniškai vienam gyventojui teko Ignalinos (31,9 kv. m), Molėtų (30,3), Alytaus (28,7), Kupiškio (28,6 kv. metrų) rajonų savivaldybėse, mažiausiai – Visagino miesto (20,1 kv. metrų), Šilalės rajono (20,5), Rietavo (20,6) savivaldybėse ir didžiuosiuose miestuose: Vilniuje (20,6), Kaune (20,9), Klaipėdoje (20,1), Šiauliuose (20,8), Panevėžyje (20,9 kv. m).

Surašymo duomenimis, 95,2 proc. gyventojų būstų buvo jų nuosavybė, 2,9 proc. būstų priklausė valstybei ar savivaldybei, 1,3 proc. – privatiems juridiniams asmenims, 0,5 proc. būstų nuosavybė buvo bendra, o 0,1 proc. būstų nuosavybė nenurodyta. Per 12 metų nuo nepriklausomybės atkūrimo iš esmės

pasikeitė gyvenamųjų būstų nuosavybės forma. 1989 m. surašymo duomenimis, 69,1 proc. gyventojų gyveno būstuose, kurie priklausė valstybinėms, kooperatinėms, visuomeninėms organizacijoms ir gyvenamųjų namų kooperatyvams, ir tik 30,9 proc. gyventojų turėjo nuosavus būstus.

2001 m. surašant būstus buvo fiksuojama, ar būste gyvenama nuolat, ar tik sezono metu arba jis naudojamas kaip antrasis būstas, ar jame negyvenama. 1190,6 tūkst. (93,4%) būstuose buvo gyvenama nuolat, 24,2 tūkst. (1,9%) būstų buvo naudojami sezono metu arba kaip antrasis būstas, 47,6 tūkst. (3,7%) būstų buvo negyvenami. 12,7 tūkst. (1 proc.) būstų panaudojimas nenurodytas. Kaime daugiau negyvenamų būstų (5,4% visų kaime esančių būstų) ir naudojamų sezono metu arba kaip antrasis būstas (3,6%). Daugiausia negyvenamų būstų buvo Ignalinos (10%), Širvintų (8,6%), Švenčionių (8,6%), Lazdijų (8,4%), Molėtų (7,8%), Rokiškio (7,7%), Ukmergės (7,5%) ir Biržų (7,4%) rajonų savivaldybėse.

Būsto patogumai yra pagrindiniai komfortą lemiantys ir buitines rūpesčius palengvinantys veiksniai. Surašymo metu buvo teirujamasi, ar būste yra elektra, virtuvė, vandentiekis, kanalizacija, karštas vanduo, ar įrengta dujinė ar elektrinė viryklė, vonia/dušas, tualetas su nutekamuoju vandeniu. Surašymo duomenimis, 800,8 tūkst. būstuose (62,0%) buvo įrengti visi minėti patogumai, juose gyveno 2172,3 tūkst. asmenys (62,0%), atitinkamai, mieste – 80,8 proc. būstų ir 79,5 proc. gyventojų, kaime – 22,6 ir 27,4.

5 lentelėje pateikti rodikliai, atspindintys būste esančius patogumus. Beveik kiekviename apgyvendintame tradiciniame būste buvo elektra, virtuvė, įrengta stacionari dujinė ar elektrinė viryklė.

5 lentelė. Apgyvendinti tradiciniai būstai pagal patogumus

	Būstų, turinčių patogumus, lyginamasis svoris tarp bendro apgyvendintų tradicinių būstų skaičiaus, %		
	iš viso	mieste	kaime
Virtuvė	98,8	99,0	98,5
Vandentiekis	78,9	91,9	50,6
Kanalizacija	76,3	90,7	45,1
Karštas vanduo	67,4	83,8	31,8
Vonia/dušas	71,8	87,0	38,9
Tualetas su nutekamuoju vandeniu	70,8	88,0	33,4
Elektra	99,7	99,8	99,3
Stacionari viryklė (dujinė, elektrinė)	94,2	97,7	86,7

Palyginti su 1989 m., 2001 m. gyventojai buvo geriau apsirūpinę patogumais savo būstuose (6 lentelė).

6 lentelė. Gyventojų apsirūpinimas patogumais tradiciniuose būstuose (procentais)

	1989			2001		
	iš viso	mieste	kaime	iš viso	mieste	kaime
Vandentiekis	75,2	88,4	48,3	79,9	92,1	55,6
Kanalizacija	70,4	85,3	39,9	77,3	90,7	50,4
Karštas vanduo	62,0	78,5	28,3	67,8	83,5	36,4
Vonia/dušas	64,3	79,7	33,0	72,8	87,1	44,3
Elektra	99,7	99,7	99,7	99,8	99,9	99,7
Stacionari viryklė (dujinė, elektrinė)	89,2	92,2	83,1	95,3	98,1	89,7

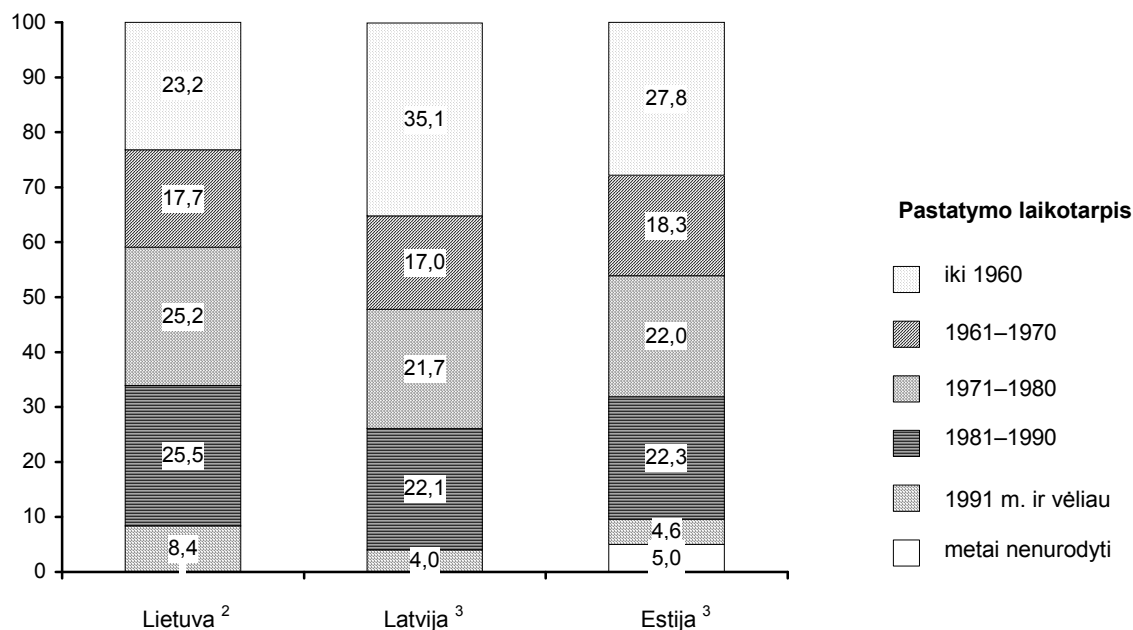
Surašymo duomenimis, dar gana dideli būsto apsirūpinimo patogumais skirtumai tarp miesto ir kaimo, ypač pagal apsirūpinimą karštu vandeniu, tualetu su nutekamuoju vandeniu, vonia/dušu, vandentikiu, kanalizacija ir kt.

Surašymai suteikė galimybę palyginti Baltijos šalių gyventojų būstų kokybę ir gyvenimo sąlygas.

Lietuvoje daugiau gyventojų gyvena naujesniuose gyvenamuose namuose: ketvirtadalis šalies gyventojų gyvena būstuose, esančiuose 1981 – 1990 m. statytuose pastatuose. Dauguma Latvijos (kas trečias gyventojas) ir Estijos (kas ketvirtas) gyventojų gyvena būstuose, esančiuose iki 1960 m. pastatytuose namuose.

Lietuvoje beveik dvigubai daugiau gyventojų (8,4%), gyvenančių būstuose, pastatytuose 1991 metais ir vėliau, Estijoje – 4,6 proc., Latvijoje – 4,0 proc.

2 diagrama. Apsirūpinusių įvairaus statybos laikotarpio būstuose gyventojų dalis¹
(procentais)

¹ Pastatai, kuriuose buvo bent vienas būstas.

² 2001 m.

³ 2000 m.

Lietuvoje ir Estijoje nuosavuose (įskaitant privatizuotuose) būstuose gyvena daugiau 90 proc. gyventojų, Latvijoje – tik 70 proc. gyventojų gyvena savo ar kitų asmenų privatizuotuose būstuose, kiti (beveik 30%) – valstybei ar savivaldybei priklausančiuose būstuose. Lietuvoje ir Estijoje tik po 3 proc. gyventojų gyvena tokiuose būstuose.

Generalinio direktoriaus pavaduotoja

Dalia Ambrozaitienė

Pasiteirauti: Rasa Balandienė
Gyventojų surašymų skyriaus vedėjos pavaduotoja
Tel. (8~5) 236 46 37
El. p. Rasa.Balandiene@std.lt
www.std.lt